

*"Human Rights are universal,
indivisible, interdependent and interrelated"*

PRIVACY

*Seminarie
Egmontpaleis - 26 & 27 nov. 1998 - Palais d'Egmont
Séminaire*

*Avec le soutien du Ministre des Affaires Etrangères, dans le cadre du
cinquantième anniversaire de la Déclaration Universelle des Droits de
l'Homme*

*Met de steun van de Minister van Buitenlandse Zaken in het kader van de
vijftigste verjaardag van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens*

GERECHTSVERSLAGGEVING, OPENBAARHEID VAN RECHTSPRAAK EN HET RECHT OP PRIVACY

Dirk Voorhoof

*Professor, Vakgroep Communicatiewetenschappen,
Faculteit van Politieke en Sociale Wetenschappen,
Universiteit Gent*

INLEIDING

Het noemen van namen in de media van procespartijen, van verdachten voor en tijdens de onderzoeksfase of voor en tijdens het proces, is een omstreden kwestie. De publicatie van namen en foto's in de gerechtsverslaggeving en de beeldverslaggeving waarop de betrokkenen herkenbaar zijn wordt vaak als een bijkomende straf of als een secundaire victimisatie beschouwd. Dit roept telkens weer de vraag op hoe het recht op informatie van het publiek, de persvrijheid en de openbaarheid van de rechtspraak zich verhouden tegenover het recht op privacy, het vermoeden van onschuld, de rechten van de verdediging en de persoonlijkheidsrechten van anderen.

In een poging om het privé-leven van verdachten, het vermoeden van onschuld en de rechten van de verdediging beter te beschermen zijn in het Belgisch parlement reeds verschillende wetsvoorstellen ingediend strekkende tot een algeheel verbod van het noemen van namen van personen tegen wie een gerechtelijk onderzoek loopt of een strafproces hangende is. Voorgesteld is om bij wet een strafrechtelijk gesanctioneerd verbod af te kondigen tot het bekendmaken van de namen van personen die verdacht of beticht worden van misdaden of wanbedrijven. Dit verbod zou gelden tot het in kracht van gewijsde gaan van de rechterlijke uitspraak¹.

Vanuit de journalistieke sector wordt telkens scherpe kritiek geuit op deze wetsvoorstellen. Deze voorstellen zouden een al te verre gaande beperking opleggen aan de gerechtsverslaggeving en

¹ Zie o.a. Wetsvoorstel ter bescherming van de privacy van verdachten, Parl. St. Kamer, BZ 1991-1992, nr. 245/1.

in feite neerkomen op een beknotting van de persvrijheid. De wetsvoorstellen beogen immers een algeheel verbod in te stellen betreffende het noemen van namen van verdachten, tot het in kracht van gewijsde gaan van de rechterlijke uitspraak. Geen berichtgeving met het noemen van namen dus in een reeks zaken tegen politici, geen berichtgeving met naamsvermelding in een aantal zaken betreffende fiscale fraude in de bankwereld, geen berichtgeving met naamsvermelding in een aantal zaken tegen magistraten, politiecommissarissen, bedrijfsleiders... totdat een vonnis of arrest definitief is geworden. Geen vermelding ook van de namen Dutroux of Nihoul tot hun zaak in rechte definitief beslist is. Voor de vermelding van de namen van de verdachten in de zaak Agusta/Dassault had moeten gewacht worden tot het arrest van het Hof van Cassatie... Het moge duidelijk zijn : de betreffende wetsvoorstellen zijn niet enkel volstrekt irrealistisch, de voorgestelde verbodsbepaling is ook ongewenst en miskent de persvrijheid en het recht op informatie van het publiek.

Tegelijk moet echter erkend worden dat zonder de persvrijheid en het recht op informatie van het publiek geweld aan te doen, over zeer veel rechtszaken in de media gerapporteerd kan worden, zonder de naam van de verdachte of veroordeelde te noemen, zonder het publiceren van foto's of het uitzenden van beeldmateriaal waarop de betrokkenen herkenbaar zijn. Heel vaak zou kunnen volstaan worden met de vermelding van de initialen of de aanduiding van enkele algemene gegevens (beroep, leeftijd, woonplaats...). In bepaalde gevallen zal zelfs de publicatie van deze summiere gegevens niet aangewezen zijn : soms kan immers ook de publicatie van de initialen of van andere gegevens in verband met beroep, leeftijd of woonplaats tot identificatie aanleiding geven bij een deel van de lezers. Met een beroep op de persvrijheid en op het recht op informatie kan niet alles gelegitimeerd worden. Overigens is er een belangrijk verschil tussen informatie in "the public interest" en informatie "in the interest of the public". Al is de grens tussen journalistieke rapportage in verband met gerechtszaken omwille van het publiek belang dan wel omwille van de nieuwsgierigheid en sensatiezucht van het publiek vaak moeilijk te trekken.

Vanuit de journalistieke sector wordt soms wel schoorvoetend erkend dat het noemen van namen en het publiceren van foto's in het kader van de misdaad- en gerechtsverslaggeving in vele gevallen

achterwege kan blijven. Dit kan o.m. worden afgeleid uit een aantal adviezen van de Raad voor Deontologie van de Algemene Vereniging van Beroepsjournalisten van België (AVBB). Zo luidt het in een advies van 20 februari 1996 dat "blijk moet worden gegeven van omzichtigheid wanneer men via de media de naam van personen geeft en ter zake de beperkende praktijk beslist de gezondste is". Het betrof m.n. een advies in een zaak waarbij werd geoordeeld dat maar beter niet de naam van een veroordeelde persoon werd gepubliceerd². De praktijk van de rechtbankverslaggeving in de pers toont echter aan dat juist meestal wel namen worden genoemd of gegevens worden gepubliceerd waarmee de betrokkenen kunnen worden geïdentificeerd. Over deze problematiek is op 16 oktober 1996 een congres gehouden door afgevaardigden van de AVBB en de hoofdredacteurs. Beslist is om binnen de schoot van de AVBB een werkgroep op te richten die een aantal deontologische aanbevelingen terzake moet formuleren. Op het congres zelf is alvast de aanbeveling geformuleerd dat "alle informatierubrieken, waarin de identiteit van slachtoffer(s) of dader(s) genoemd worden onder toezicht staan van een beroepsjournalist én behandeld worden met bijzondere aandacht voor de bescherming van het privé-leven"³. Tot concrete aanbevelingen is men echter nog niet gekomen.

In wat volgt wordt gepoogd om het actuele juridische kader te schetsen waarbinnen het spanningsveld tussen de journalistieke vrijheid en gerechtsverslaggeving enerzijds en de bescherming van het recht op privacy anderzijds te situeren is, met de nadruk op aspect "namen noemen" en de publiceren van foto's en beeldverslaggeving.

Bij de situering van dit juridisch kader inzake media en privacy ligt de vraag voor op welke manier, via welke modaliteiten het recht bemiddelend kan optreden bij een conflict, bij een botsing tussen

² M. BAUWENS, "Jaarverslag van de Raad voor Deontologie 1996", *De Journalist* 1997/2, 7-10 (dossier nr. 4).

³ G. LEFEVRE en L. VAN DOORNE, "Namen Noemen. Congres van de AVBB", *De Journalist*, 1996/ 5, 12-13. Zie ook een aantal beslissingen van de Raad voor Deontologie binnen de schoot van de AVBB, waarin telkens werd aangedrongen op een meer terughoudende praktijk inzake het noemen van namen: M. BAUWENS, "Jaarverslag van de Raad voor Deontologie 1996", *De Journalist*, 1997/2, 7-10 (dossiers 2, 4, 6 en 10). Zie ook D. VOORHOOF, "De titel van beroepsjournalist en de bewaking van de journalistieke deontologie door de AVBB", *Mediaqids/Mediarecht, Dagbladen, weekbladen en tijdschriften, Beroepsjournalisten en deontologie, Voo 1 - Voo 12* en P. DELTOUR, "Waar of niet waar? Enkele actuele (vast)stellingen over journalistiek", *Samenleving en politiek*, 1998/4, 14-21.

twee grondrechten. Terwijl de vrijheid van expressie en de persvrijheid de openbaarmaking en verspreiding waarborgt van informatie van allerlei aard, verzet het recht op privacy zich precies tegen het openbaar maken van gegevens, van informatie die verband houdt met het privé-leven van personen. Openbaarheid, transparantie, vrije circulatie van gegevens zijn fundamentele componenten van een democratische rechtstaat waarin zomin mogelijk verborgen moet blijven : de samenleving is ermee gebaat dat zo veel mogelijk licht schijnt op de "res publica". Individuele burgers hebben daarentegen recht op bescherming van hun persoonlijke levenssfeer, een al even fundamenteel rechtsbelang. Daarom wordt de persvrijheid met beperkingen geconfronteerd in functie van de bescherming van de privacy. Maar omgekeerd moet ook het individu gedogen dat in bepaalde omstandigheden bepaalde informatie of persoonsgegevens in de openbaarheid terecht komen. Dit spanningsveld stelt zich des te nadrukkelijker in de context van de gerechtsverslaggeving.

1. DE VRIJHEID VAN EXPRESSIE EN INFORMATIE, DE OPENBAARHEID VAN DE TERECHTZITTINGEN EN DE OPENBAARHEID VAN DE RECHTSPRAAK

1.1. De vrijheid van expressie en informatie : artikel 10 EVRM en artikel 19 en 25 G.W.

Zowel de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) in toepassing van artikel 10 EVRM als de Belgische rechtspraak in toepassing van artikel 19 en 25 Grondwet erkennen dat de vrijheid van gerechtsverslaggeving in de media onderdeel is van het grondrecht inzake de vrijheid van expressie en informatie⁴. Bij herhaling is door het EHRM het belang beklemtoond van de gerechtsverslaggeving via de media.

In het Sunday-Times arrest van 1979 vertolkte het EHRM voor het eerst een duidelijk standpunt terzake : "There is general recognition of the fact that the courts cannot operate in a vacuum. Whilst they are the forum for the settlements of disputes, this does not mean

⁴ Zie J. VELU, "Beschouwingen over de Europese regelgeving inzake betrekkingen tussen gerecht en pers", R.W. 1995-1996, p. 273-308 en "Propos sur les normes européennes applicables aux relations entre la justice et la presse", J.T. 1995, p. 577-586 (deel 1) en p. 593-609 (deel 2). Zie ook D. VOORHOOF, "Art. 10 EVRM en de vrijheid van de media", Jaarboek Mensenrechten 1995-1996, Antwerpen/Apeldoorn, Maklu Uitgevers, 1996, 111-143.

that there can be no prior discussion of disputes elsewhere, be it in specialised journals, in the general press or amongst the public at large. Furthermore, whilst the mass media must not overstep the bounds imposed in the interest of the proper administration of justice, it is incumbent on them to impart information and ideas concerning matters that come before the courts just as in other areas of public interest. Not only do the media have the task of imparting such information and ideas : the public also has a right to receive them" ⁵.

In 1997 steunt het Hof zich in het arrest *De Haes en Gijssels tegen België* nog steeds op dit basisprincipe, daarbij onderstrepd : "The Court reiterates that the press plays an essential role in a democratic society. Although it must not overstep certain bounds, in particular in respect of the reputation and rights of others, its duty is nevertheless to impart - in a manner consistent with its obligations and responsibilities - information and ideas on all matters of public interest, including those relating to the functioning of the judiciary" ⁶.

In het *Worm*-arrest van 29 augustus 1997 werden de bovenstaande principes nogmaals bevestigd, waarbij het Hof specifiek benadrukte : "Whilst the courts are the forum for the determination of a person's guilt or innocence on a criminal charge, this does not mean that there can be no prior or contemporaneous discussion of the subject matter of criminal trials elsewhere, be it in specialised journals, in the general press or amongst the public at large (...)". Deze principes gelden nog des te meer wanneer de rechtszaken verband houden met publieke personen : "This is all the more so where a public figure is involved, such as, in the present case, a former member of the Government. Such persons inevitably and knowingly lay themselves open to close scrutiny by both journalists

⁵ EHRM, 26 april 1979, *Sunday Times t. Verenigd Koninkrijk*, vol. 30, par. 65. Zie ook D. D'HOOGHE, "Het proces van de pers over het proces", R.W., 1993-1994, 937-946; B. VAN LERBERGHE, "Gerechtsverslaggeving : de vrijheid van meningsuiting en het recht op een eerlijk proces in een gespannen verhouding", T.P.B., 1995, 167-180; J. VELU, "Beschouwingen over de Europese regelgeving inzake betrekkingen tussen gerecht en pers", l.c. en H. BOSLY, D. D'HOOGHE en D. VOORHOOF, *Justitie & Media, Drie pre-adviezen op vraag van de Minister van Justitie*, Brussel, 1995.

⁶ EHRM 24 februari 1997, *De Haes en Gijssels t. België*, par. 37.

and the public at large" ⁷.

Krachtens deze rechtspraak kan de pers zich dus beroepen op artikel 10 EVRM bij de rapportage en commentaar over rechtszaken die verband houden met een maatschappelijk belang. Het is de media toegestaan te refereren naar eerdere veroordelingen van met name genoemde personen, ook alweer als dit verband houdt met een maatschappelijk belang. In het Schwabe-arrest van 1992 erkende het Hof de toelaatbaarheid van een perspublicatie waarin verwezen werd naar een vroegere strafrechtelijke veroordeling van een politicus: "The applicant's press release (...) sought to make a statement concerning political morality. The reference to the 1966 accident was incidental to this main issue, which was a matter of public interest (...). A politician's previous criminal convictions of the kind at issue here, together with his public conduct in other respects, may be relevant factors in assessing his fitness to exercise political functions" ⁸.

Ook in de Belgische rechtspraak is het principe van de vrijheid van de journalistieke verslaggeving van gerechtszaken nadrukkelijk erkend. Zo wordt in een vonnis van de rechtbank te Nijvel van 11 september 1997 vertrokken van het principe "que la presse a notamment le droit et le devoir de signaler les abus et les excès dans l'intérêt général; que parmi les thèmes d'intérêt général sur lesquels il incombe à la presse de communiquer des informations et des idées figurent sans nul doute ceux qui concernent le fonctionnement de la justice et les forces de police" ⁹. In een cassatie-arrest van 5 april 1996 werd het middel van de schending van de rechten van de verdediging door de ruime media-aandacht aan een bepaalde rechtszaak, door het Hof afgewezen met de overweging: "Qu'en ce qui concerne la publicité, (...), la diffusion par les médias constitue un corollaire de la liberté d'expression et de communication" ¹⁰.

⁷ EHRM 29 augustus 1997, Worm t. Oostenrijk, par. 50. Vgl. EHRM 23 mei 1991, Oberschlick t. Oostenrijk, par. 57-64. Zie ook M. KUIJER, "Persvrijheid sub iudice", N.J.C.M.-Bulletin, 1998/3, 339-345.

⁸ EHRM 28 augustus 1992, Schwabe t. Oostenrijk, par. 31-34.

⁹ Rb. Nijvel 11 september 1997, AM 1998/2, 157.

¹⁰ Cass. 5 april 1996, ICM Jaarboek Mensenrechten 1995-1996, Antwerpen, Maklu Uitgevers, 1996, 429.

Het vermelden van de identiteit van een verdachte of veroordeelde is op zichzelf niet onrechtmatig in hoofde van de journalist : "Attendu qu'il n'apparaît pas que la publication, par la presse, de l'identité du demandeur ait été fautive alors que la source de l'information était sûre et que, dès lors, en ce qui concerne l'identité, le premier défendeur n'avait aucune vérification à opérer. Que même si cette pratique peut paraître regrettable, elle est habituelle à toutes les chroniques judiciaires et ne s'écarte donc pas de l'attitude d'un journaliste normalement prudent et avisé" ¹¹.

Het noemen van namen is m.a.w. inherent verbonden aan de gerechtsverslaggeving via de media : het zopas geciteerde vonnis laat uitschijnen dat dit wel betreurd kan worden, maar onrechtmatig vanuit het perspectief van artikel 1382 B.W. is dit niet, aangezien het de courante praktijk is van wat in de rechtspraak wordt omschreven als "de normaal voorzichtige en zorgvuldige journalist". In een arrest van 6 maart 1991 van het Hof van Beroep te Antwerpen kwam deze zienswijze nog nadrukkelijker aan bod. Volgens het Hof is de omstandigheid "dat de journalisten in hun persartikel de identiteit van appellant niet enkel met initialen hebben vermeld, doch zijn identiteit duidelijk herkenbaar voor het lezerspubliek hebben vernoemd door het vermelden van zijn naam, voornaam, kwalificatie en woonplaats, geen fout in de zin van art. 1382 B.W.". Het Hof wijst er ook op dat "geen wettelijke afdwingbare norm bestaat, die journalisten, bij hun objectieve berichtgeving nopens gerechtelijke onderzoeken in verband met evidente misdadige activiteiten van bepaalde personen, verbiedt de identiteit van deze daders op herkenbare wijze bekend te maken". De negatieve gevolgen voor de betrokkenen zijn inherent verbonden aan de openbaarheid die via de media aan bepaalde gerechtszaken kan worden gegeven :

"Zo de goede faam en waardigheid van appellant en diens familie in het gedrang kwam, (is) zulks het enige en noodzakelijke zeker gevolg van zijn misdadige gedragingen, waarvoor hij alleen de verantwoordelijke dader is; dat de berichtgeving in de pers nopens die gedragingen en de identiteit van de dader er niet op gericht was de goede faam en waardigheid van appellant

¹¹ Rb. Charleroi 1 april 1982, Rev. Rég. Dr. 1982, 214.

¹² Antu

¹³ Over
255.

Het
wor
betr
roof
stell
vers
vero
door
belas
heeft
priva

Een
Bero
artike
zaak
van
vrijge
de kr
tot e
oorde
domr
pouv
de l'ir
tot e
vorde
een a
(.); q
et, er
comr
sens
moet
betre
van

*of van zijn gezin te bezoedelen, doch enkel een rechtmatig objectief gegeven informatie nastreefde (..)"*¹².

Het arrest bevat ook nog de overweging "dat tevergeefs ingeroepen wordt dat het bekendmaken van de identiteit van appellant als betrokken bij het pogen tot het te gelde maken van de buit van een roofoverval, zijn privacy schendt; dat appellant immers door het stellen van deze misdadige activiteiten de openbare rechtsorde heeft verstoord, hetgeen trouwens aanleiding gaf tot zijn strafrechtelijke veroordeling na een in het openbaar gevoerd proces; dat appellant door zijn misdadige gedragingen zichzelf in de publieke belangstelling heeft geplaatst; dat het persartikel enkel betrekking heeft op deze publieke gedragingen en vreemd is gebleven aan het privaat leven van appellant en zijn gezin".

Een analoog standpunt is vertolkt in een arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 3 december 1997. Naar aanleiding van een artikel in de krant *La Lanterne* in verband met een correctionele zaak betreffende verhuur van flats aan prostituees, werd de naam van de verdachte genoemd, persoon die achteraf evenwel werd vrijgesproken voor de ten laste gelegde feiten. In eerste aanleg werd de krant op vordering van de betrokkene civielrechtelijk veroordeeld tot een schadevergoeding van 250.000 fr. De rechtbank was van oordeel dat "la défenderesse (*La Lanterne*) a proféré une inexactitude dommageable pour le demandeur (..); que la défenderesse (..) ne pouvait agir de cette manière sans vérifier au préalable la véracité de l'information diffusée par elle"¹³. In beroep komt het Hof evenwel tot een heel andere afweging. Uitgangspunt in het arrest is dat de vordering van eiser in essentie is gesteund op het feit dat *La Lanterne* een artikel heeft gepubliceerd "qui porterait atteinte à sa vie privée (..); que cette article serait inutilement offensant pour sa personne et, en ne laissant aucun doute sur son identité et sur son activité commerciale, leur aurait fautivement infligé, par recherche de sensationnalisme, un préjudice définitif (..)". Maar volgens het Hof moet de naamsvermelding van de verdachte in een krantenartikel betreffende een correctionele zitting worden gesitueerd in het kader van de openbaarheid van de rechtspraak. Het arrest overweegt

¹² Antwerpen 6 maart 1991, *R.G.A.R.* 1994, 12304.

¹³ Overweging van vonnis a quo Rb. Brussel, gecit. in Brussel 3 december 1997, *AM* 1998/3, 255.

dienaangaande : "Attendu que les audiences des cours et tribunaux sont publiques, sauf exception; que cette publicité, garantie par la Constitution a comme corollaire la publicité qui peut être donnée par la presse, dont la liberté est elle-même garantie par l'article 25 de la Constitution et par l'article 10 de la Convention européenne des droits de l'homme, aux faits qui se passent dans les prétoirs; que les articles ou comptes rendus d'audience publiés demeurent cependant soumis au principe de la responsabilité éventuelle pour faute, qui doit s'apprécier in concreto au regard de ce qui peut être attendu d'un journaliste normalement prudent et avisé". Het Hof wijst erop dat de gegevens in verband met de verhuur van flats door de betrokkene "sont nécessairement devenu publics, par le fait même des poursuites, qu'ils n'ont, en outre, rien d'intime; que leur mention ne constitue aucunement une atteinte à la vie privée". En het arrest poneert verder : "Attendu que, dans l'état actuel de la diffusion des informations judiciaires par la presse, il n'est pas fautivement imprudent, dans le compte rendu d'une audience publique, de mentionner le prénom, la profession et la commune de résidence d'un prévenu" ¹⁴.

1.2. De openbaarheid van de terechtzittingen en van de rechtspraak : artikel 148 en 149 G.W. en artikel 6 EVRM

Zoals dit o.a. reeds naar voor kwam in de geciteerde Belgische rechtspraak, vindt de gerechtsverslaggeving en het noemen van namen niet enkel een grondslag in de persvrijheid, maar vindt dit ook een legitimatie in de openbaarheid van de rechtspraak. Het EHRM heeft bij herhaling het belang onderstreept van het in artikel 6, par. 1 EVRM neergelegde openbaarheidsprincipe van de rechtspraak : "The holding of court hearings in public constitutes a fundamental principle enshrined in paragraph 1 of Article 6. This public character protects litigants against the administration of justice in secret with no public scrutiny; it is also one of the means whereby confidence in the courts can be maintained. By rendering the administration of justice transparent, publicity contributes to the achievement of the aim of Article 6, par. 1, namely a fair trial,

¹⁴ Brussel 3 december 1997, AM 1998/3, met noot D. VOORHOOF. In dezelfde zin : Rb. Luik 27 mei 1998, J.L.M.B. 1998, 1125 en Rb. Brussel 16 februari 1999, AM 1999/2 (in druk) met daarin de overweging : "Attendu que la conception actuelle plutôt extensive du droit à l'information oblige certaines catégories de personnes à être plus exposées que d'autres, aux révélations concernant leur vie privée, comme notamment les particuliers mêlés de près ou de loin à un événement public dans le champ de l'actualité et les personnes impliquées dans des affaires judiciaires".

the guarantee of which is one of the fundamental principles of any democratic society, within the meaning of the Convention" ¹⁵. Dit openbaarheidsprincipe van de terechtzittingen impliceert ook de openbaarheid van de rechterlijke uitspraken zelf: "The principles governing the holding of hearings in public also apply to the public delivery of judgments and have the same purpose, namely a fair trial (...)" ¹⁶.

De justitieverslaggeving in de pers draagt uiteindelijk bij aan deze openbaarheid van de rechtspraak: "Provided that it does not overstep the bounds imposed in the interests of the proper administration of justice, reporting, including comment, on court proceedings contributes to their publicity and is thus perfectly consonant with the requirement under Article 6, par. 1 of the Convention that hearings be public" ¹⁷.

Vanuit die optiek kan de openbaarmaking van de identiteit van verdachte of veroordeelde personen dan ook verantwoord worden ¹⁸. Het Europees Hof en de Europese Commissie zijn bij herhaling tot de vaststelling gekomen dat de uitgebreide aandacht in de pers rond een bepaalde rechtszaak in casu geen inbreuk vormde op het recht op een eerlijk proces, noch op het vermoeden van onschuld of de eer en goede naam van personen.

In een beslissing tot niet-ontvankelijkheid van een klacht wegens inbreuk op artikel 6, par. 2 EVRM, ontwikkelde de Commissie de volgende redenering: "The Commission recalls that, in certain cases, a virulent press campaign could prejudice the fairness of the trial by influencing public opinion and, consequently, the jurors called upon to decide on the guilt of an accused and, thus, involve the liability of the State (...). The Commission, having carefully considered

¹⁵ EHRM 26 september 1995, *Diennet t. Frankrijk*, par. 33 en EHRM 24 november 1997, *Werner t. Oostenrijk*, par. 45.

¹⁶ EHRM 24 november 1997, *Werner t. Oostenrijk*, par. 54. Zie ook EHRM 29 juni 1982, *Axen t. Duitsland*, par. 32; EHRM 29 juni 1983, *Pretto e.a. t. Italië*, par. 21 en 26 en EHRM 22 februari 1984, *Sutter t. Zwitserland*, par. 34. In de Belgische wetgeving is de openbaarheid en de publicatie van de rechtspraak geconcretiseerd via o.a. art. 757 Ger.W., in art. 153, 190, 190bis en 310 Sv., art. 104, 110, 111 en 114 Bijz. Wet Arbitragehof, art. 27, 28 en 76 R.v.St.-Wet (en K.E. van 7 juli 1997).

¹⁷ EHRM 29 augustus 1997, *Worm t. Oostenrijk*, par. 50.

¹⁸ Zie Antwerpen 6 maart 1991, R.G.A.R. 1994, 12304 en Brussel 3 december 1997, AM 1998/3, 255.

the applicant's submissions regarding the reporting on his case in the media, finds no indication of an influence upon the members of the jury which could be regarded as prejudicial to the fairness of the proceedings as a whole. In particular, he failed to show that the press published more than an account of what had happened in court, i.e. the presentation of the evidence and the submissions of the prosecution and defence at the trial" ¹⁹.

Ook in een andere beslissing prevaleerde i.c. het recht van de media en de vrijheid van gerechtsverslaggeving. De Commissie benadrukte weliswaar het belang van het recht op een eerlijk proces, waaronder het in acht nemen van het vermoeden van onschuld: "While it is true that, because of the public's right to information, particular importance should be attached to the freedom of the press, a fair balance must nevertheless be struck between the freedom and the right to a fair trial guaranteed by Article 6 of the Convention. In a democratic society within the meaning of the Convention that right holds such a prominent place that a restrictive interpretation of Article 6 para. 1 would not correspond to the aim and purpose of that provision (...)". Rekening houdende evenwel met het maatschappelijk belang van de in de media gerapporteerde rechtszaak, was de Commissie van oordeel dat er geen schending was van het recht op een eerlijk proces. De Commissie hield o.a. rekening met het feit "neither the press nor indeed the authorities responsible for criminal policy can be expected to refrain from making any statement about the guilt of a defendant when they possess such information as, in the present case, the applicant's previous convictions (...)" ²⁰.

In meerdere beslissingen was de Commissie van oordeel dat telkens in casu de persverslaggeving omtrent een bepaalde rechtszaak voldoende steun kon vinden in artikel 10 EVRM en geen schending inhield van het recht op een eerlijk proces zoals gewaarborgd door artikel 6 EVRM, noch van de eer en goede naam of het recht op

¹⁹ ECRM 2 maart 1994, *U.R.P. t. Oostenrijk*, Appl. 18640/91 en 19574/92, onuitg. Zie ook ECRM 15 oktober 1980, *Jespers t. Belgium*, Appl. 8403/78, D&R 1981/22, 100; ECRM 7 december 1981, *S., R. en M. e.a. t. Verenigd Koninkrijk*, Appl. 9212/80, onuitg.; ECRM 9 oktober 1986, *Hauschildt t. Denemarken*, Appl. 10486/83, D&R 1986/49, 86; ECRM 6 september 1995, *Simonion t. Duitsland*, Appl. 24274/94, onuitg.; ECRM 18 oktober 1995, *Speer t. Duitsland*, Appl. 25117/94, onuitg.

²⁰ ECRM 21 oktober 1993, *A. Baragiola t. Zwitserland*, Appl. 17265/90, D&R 1993/75, 76.

privacy (art. 8 EVRM) van de betrokkenen ²¹. Het feit dat de pers informatie had gekregen van de politie of het parket in een bepaalde zaak en de persverslaggeving mogelijks de identificatie toeliet van de verdachte, achtte de Commissie geen inbreuk op artikel 8 EVRM : "As regards the aim and necessity of the interference, the Commission, noting the role of the press, and the freedom of information under Article 10 of the Convention, notes that only the applicant's initials, age and place of residence were disclosed, that the information in the newspaper articles was summary and factual, and that the information about this case could be considered to be of general interest (...). The Commission therefore considers, even assuming there was an interference with the applicant's right to respect for his private life, that this interference was justified under Article 8 para. 2 of the Convention" ²².

In functie van de openbaarheid van de rechtspraak en de publieke verslaggeving over de terechtzittingen moeten de partijen, verdachten, getuigen, slachtoffers hoe dan ook onvermijdelijk een zekere mate van aantasting van hun privacy gedogen. Dat is eigen aan de openbaarheid van de terechtzittingen en van de rechtspraak. Daarbij moet men voor ogen houden dat de pers een belangrijke intermediaire rol speelt tussen gerecht en publiek : de pers maakt de actie van het gerecht zichtbaar naar het grote publiek. De behandeling van een rechtszaak voor de rechter is een publiek gebeuren : de naamsvermelding van procespartijen die betrokken zijn in een rechtszaak is op zichzelf geen ontoelaatbare schending van de privacy. F. Rigaux stelt in dit verband : "La justice doit être transparente, non pas seulement dans l'intérêt de l'inculpé mais aussi parce que les citoyens ont le droit d'être informés du déroulement des affaires criminelles. La publicité des débats ne saurait se limiter à la seule faculté offerte à un nombre nécessairement limité de personnes, d'assister au procès dans la salle d'audience. La publicité n'atteint son but que si les journalistes peuvent librement décrire et commenter le déroulement du procès" ²³.

²¹ Zie o.a. ECRM 12 april 1996, F. Bocos Rodriguez t. Spanje, D&R 1997/85, 141, waarin de Commissie opmerkt dat "on the facts, given the seriousness of the crime in question, there was a clear public interest in the information being published".

²² ECRM 6 april 1995, A.K. t. Nederland, Appl. 24774/94, onuitg.

²³ F. RIGAUX, *La protection de la vie privée et des autres biens de la personnalité*, Brussel/

1.3. De informatieverstrekking door justitie aan de media

Terwijl artikel 10 EVRM de vrijheid van expressie waarborgt en het daarmee verbonden recht van het publiek op informatie, vormt ditzelfde artikel van het EVRM ook de legitimatie voor het verstrekken van gegevens door het parket aan de media in verband met bepaalde gerechtszaken. In een arrest van 10 februari 1995 poneerde het EHRM: "Freedom of expression, guaranteed by Article 10 of the Convention, includes the freedom to receive and impart information. Article 6 par. 2 cannot therefore prevent the authorities from informing the public about criminal investigations in progress, but it requires that they do so with all the discretion and circumspection necessary if the presumption of innocence is to be respected" ²⁴.

Met verwijzing naar deze rechtspraak van het EHRM is in België door de Commissie tot hervorming van het strafprocesrecht (Commissie Franchimont) voorgesteld om een wettelijke basis te geven aan de mogelijkheid tot informatieverstrekking door het parket aan de pers in verband met gerechtelijke dossiers tijdens de fase van het vooronderzoek en het gerechtelijk onderzoek. M.n. werd voorgesteld aan het openbaar ministerie de wettelijke mogelijkheid te verlenen om aan de pers gegevens te verstrekken, mits de rechten van de verdediging en van het privé-leven worden geëerbiedigd. De Commissie Franchimont argumenteerde o.m. dat de gerechtelijke persmededelingen tegemoet komen "aan de steeds toenemende vraag van het publiek om informatie, welk in artikel 10 EVRM als een mensenrecht is omschreven. De publieke opinie zal hopelijk beter worden geïnformeerd over ernstige misdrijven" ²⁵.

In het wetsontwerp tot verbetering van de strafrechtspleging in het

Parijs, Bruylant/LGDJ, 1990, 433. Vgl. Rb. Nijvel, 17 december 1998, Journ. Proc. 1998, afl. 361, 28, met daarin o.a. de overweging dat journalisten "permettront en outre, à défaut de pouvoir maintenir l'accès indifférencié du public aux audiences, à tout le moins d'informer l'opinion publique de la teneur des débats via les médias; que la présence (des membres du barreau et des journalistes) contribuera à éviter l'arbitraire des juges, objectif du principe de la publicité des audiences".

²⁴ EHRM 10 februari 1995, *Allenet de Ribemont t. Frankrijk*, par. 38.

²⁵ Commissie Strafprocesrecht, *Hervorming van het strafprocesrecht. Voorontwerp van wet tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek, bijgewerkt na raadplegingen*, Ed. Coll. Scientifique de la Faculté de Droit de Liège/Maklu Uitgevers, 1995, 64-65 en 75-76. Zie ook Parl. St. Kamer, 1996-1997, nr. 857/1, 30-31 en 42.

Media

gt en het
ie, vormt
voor het
verband
ari 1995
by Article
d impart
thorities
progress,
tion and
e is to be

in België
cesrecht
basis te
het parket
s de fase
n. werd
elijkheid
e rechten
digd. De
chtelijke
nemende
VRM als
hopelijk

ig in het

c. 1998, afl.
à défaut de
s d'informer
membres du
principe de la

van wet tot
zoek en het
Faculté de
6-1997, nr.

stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek werd de mogelijkheid voorzien dat het openbaar ministerie aan de pers gegevens kan verstrekken "mits de rechten van de verdediging en het privé-leven worden geëerbiedigd" ²⁶. Het wetsontwerp beoogde aldus een wettelijke basis te geven aan de informatieverstrekking door het parket aan de media, als uitzondering op het beroepsgeheim (art. 458 S.W.) en voortaan ook als uitzondering op het in de wet te erkennen geheim van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek. Deze praktijk van de informatieverstrekking door het parket aan de pers had immers tot dan toe geen wettelijke grondslag, aangezien de basisprincipes en de concrete modaliteiten van deze informatieverstrekking werden geregeld in een aantal ministeriële omzendbrieven ²⁷. Voor wat de informatieverstrekking door het parket aan de pers betreft in de fase van het opsporingsonderzoek werd tijdens de parlementaire behandeling van het wetsontwerp een amendement ingediend dat ertoe strekte de voorgestelde bepaling aan te passen teneinde de rechten van de verdediging beter te waarborgen en de naamsvermelding van de betrokken personen in elk geval achterwege te laten. Het amendement stelde voor art. 28 quinquies, par. 5 als volgt te vervangen: "Het openbaar ministerie kan aan de pers gegevens verstrekken mits de rechten van de verdediging, de persoonlijke levenssfeer en de waardigheid van personen worden geëerbiedigd. De identiteit van de in het dossier genoemde personen mag echter niet worden vrijgegeven". Als verantwoording werd o.a. gesteld: "Het verstrekken van informatie over de inhoud van het dossier waarop het opsporingsonderzoek betrekking heeft, is mogelijk en zelfs wenselijk, maar de identiteit van de in het dossier genoemde personen mag in geen geval op welke manier dan ook worden vrijgegeven" ²⁸.

Maar zover is de wetgever uiteindelijk niet willen gaan. De definitieve versie van het nieuw ingevoegde artikel 28 quinquies, § 3 van het Wetboek van Strafvordering luidt als volgt: "De procureur des Konings kan, indien het openbaar belang het vereist, aan de pers gegevens verstrekken. Hij waakt voor de inachtneming van het

²⁶ Ibid., 78 en 83, resp. art. 28 quinquies, par. 5 en art. 57, par. 5.

²⁷ Deze zijn o.a. gepubliceerd in L. NEELS, D. VOORHOOF en H. MAERTENS, *Medialex, Selectie van de bronnen van de media- en informatiewetgeving*, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, Vijfde editie, 1999, 53-60.

²⁸ Parl. St. Kamer, 1996-1997, nr. 857/2, 2 en 857/17, 82.

vermoeden van onschuld, de rechten van de verdediging van de verdachte, het slachtoffer en derden, het privé-leven en de waardigheid van personen. Voor zover als mogelijk wordt de identiteit van de in het dossier genoemde personen niet vrijgegeven". Artikel 57, § 3 houdt een analoge uitzondering in op het geheim van het gerechtelijk onderzoek, zij het dat in deze fase de informatieverstrekking aan de pers slechts toegelaten is mits instemming van de onderzoeksrechter. M.a.w. indien het openbaar belang dit vereist kunnen aan de pers gegevens worden verstrekt, met inachtneming o.a. van het privé-leven van personen. De identiteit van de in het dossier genoemde personen (verdachten, aangehouden personen, slachtoffers...) mag niet worden medegedeeld "voor zover als mogelijk". De wet bevat dus geen absoluut verbod van mededeling van identiteitsgegevens, maar dringt er toch op aan om in de mate van het mogelijke deze identiteitsgegevens niet aan de pers mede te delen.

Krachtens de nieuwe bepalingen van het Wetboek van Strafvordering kan overigens ook de advocaat in het belang van zijn cliënt aan de pers gegevens verstrekken onder dezelfde voorwaarden die gelden voor de procureur des Konings. Bijkomende voorwaarde voor de advocaat is dat bij de openbaarmaking van gegevens uit het onderzoek rekening moet worden gehouden met "de regels van het beroep". Ook voor de advocaten geldt dat "voor zover als mogelijk de identiteit van de in het dossier genoemde personen niet (wordt) vrijgegeven".

Meteen is hiermee aangegeven dat de wet van 12 maart 1998 tot verbetering van de strafrechtspleging in het stadium van het opsporingsonderzoek en het gerechtelijk onderzoek duidelijk een bekommernis heeft laten blijken voor een grote mate van terughoudendheid in het vrijgeven van de identiteit van namen van verdachten, voorlopig aangehouden personen, slachtoffers, getuigen.... Maar van een algemeen of absoluut verbod wilde de wetgever niet weten, rekening houdende met het basisperspectief van artikel 10 EVRM. Integendeel vormen de nieuwe artikelen 28 quinquies, § 3 en 57, § 3 voortaan een wettelijke basis voor de informatieverstrekking door het parket aan de pers in verband met lopend strafrechtelijk onderzoek.

1.4. Het verzamelen en verwerken van persoonsgegevens in functie van de gerechtsverslaggeving

Eveneens vanuit het perspectief van artikel 10 EVRM werden in het kader van de recent aangepaste wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, een aantal belangrijke uitzonderingen voorzien in functie van de vrijheid van nieuwsgaring en de journalistieke verslaggeving.

In zijn oorspronkelijke versie hield de wet van 8 december 1992 verregaande beperkingen in voor de journalistieke sector, o.a. voor wat het verzamelen, verwerken en publiceren betreft van gerechtelijke persoonsgegevens. Hoewel een versoepelde toepassing van de wet voor de journalistieke sector in het vooruitzicht was gesteld, werden nooit de noodzakelijk geachte afwijkingen voor de mediasector in de wet of bij K.B. voorzien, waardoor de toepassing van deze wet manifest in strijd kwam met artikel 10 EVRM²⁹. In tegenstelling tot de Belgische wet van 8 december 1992 heeft de Europese richtlijn 95/46/EG van 24 oktober 1995 wel oog gehad voor het spanningsveld tussen de bescherming van persoonsgegevens en de vrijheid van expressie en informatie. Dat is ook de reden waarom artikel 9 van de richtlijn bepaalt dat de lidstaten in hun wetgeving uitzonderingen en afwijkingen dienen te voorzien "voor de verwerking van persoonsgegevens voor uitsluitend journalistieke of voor artistieke of literaire doeleinden (...) uitsluitend

²⁹ Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, B.S. 18 maart 1992, gew. wet 22 juli 1993, B.S. 18 augustus 1993 en wet 20 juni 1994, B.S. 18 augustus 1994 (zie i.h.b. art. 8 van de wet); K.B. nr. 8 van 7 februari 1995 tot vaststelling van de doeleinden, de criteria en de voorwaarden van toegestane verwerkingen van de gegevens bedoeld in art. 8 van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, B.S. 28 februari 1996, gew. K.B. nr. 17 van 21 november 1996, B.S. 11 november 1996. Zie ook Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, advies 09/95 van 5 april 1995 inzake de toepassing van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens via de media, in COMMISSIE VOOR DE BESCHERMING VAN DE PERSOONLIJKE LEVENSSFEER, "Verslag over de werkzaamheden 1994-1995", Brussel, 1996, 21 en het advies 30/96 van 13 november 1996, in COMMISSIE VOOR DE BESCHERMING VAN DE PERSOONLIJKE LEVENSSFEER, "Verslag over de werkzaamheden 1996", Brussel, 1997, 15. Voor een grondige analyse, zie M. FLAMEE en T. LEONARD, "La liberté de la presse à l'aune de la loi sur la protection des données : liberté responsable ou liberté surveillée", T.B.B.R. 1997, afl. 1-2, 5-44.

voor zover deze nodig zijn om het recht op persoonlijke levenssfeer te verzoenen met de regels betreffende de vrijheid van meningsuiting"³⁰.

Na een lange voorbereidingsfase is met de wet van 11 december 1998 uiteindelijk de Belgische wetgeving met betrekking tot de bescherming van persoonsgegevens aangepast aan de Europese richtlijn van 24 oktober 1995³¹. Door de wetsaanpassing wordt de verwerking mogelijk van o.a. gerechtelijke persoonsgegevens (art. 8) voor uitsluitend journalistieke, artistieke of literaire doeleinden wanneer de verwerking betrekking heeft op persoonsgegevens die kennelijk publiek zijn gemaakt door de betrokken persoon of die in nauw verband staan met het publiek karakter van de betrokken persoon of van het feit waarin die persoon betrokken is. Artikel 8, § 1 van de wet verbiedt de verwerking van persoonsgegevens inzake geschillen voorgelegd aan de hoven, rechtbanken en administratieve gerechten van verdenkingen, vervolgingen of veroordelingen met betrekking tot misdrijven of inzake administratieve sancties of veiligheidsmaatregelen. Artikel 8, § 2 voorziet wel in de uitschakeling van dit verbod voor o.a. de openbare overheden en ministeriële ambtenaren, advocaten en andere juridische raadgevers, telkens in zoverre de verwerking noodzakelijk is voor de uitoefening van hun taken. Artikel 8, § 3 legt voor het overige aan deze personen een geheimhoudingsplicht op. Krachtens het nieuwe artikel 3, § 3, a) is dit artikel 8 evenwel niet van toepassing op verwerkingen voor uitsluitend journalistieke doeleinden voor zover aan één van de zonet vermelde voorwaarden is voldaan. Het moet nl. persoonsgegevens betreffen die kennelijk al publiek gemaakt werden gemaakt door betrokkene zelf, of nauw verband hebben met het publiek karakter van betrokken persoon of van het feit waarin die persoon betrokken is.

Ook de kennisgevingsplicht aan de betrokkenen (art. 9) is niet van toepassing op verwerkingen van persoonsgegevens voor uitsluitend

³⁰ Richtlijn 95/46/EG van het Parlement en de Raad van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, P.B.L. 23 november 1995, 281/31.

³¹ Wet 11 december 1998 tot omzetting van de richtlijn 95/46/EG van 24 oktober 1995 van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrij verkeer van die gegevens, B.S. 3 februari 1999.

journalistieke doeleinden, ook hier weer mits aan bepaalde voorwaarden is voldaan, bvb. wanneer de kennisgeving of mededeling aan de betrokkene de verdere verzameling van gegevens door de journalist in het gedrang zou brengen of aanwijzingen zou verschaffen over de informatiebronnen van de journalist ³². En in geval van journalistieke verwerking van persoonsgegevens geldt evenmin een recht van mededeling of informatie zoals bedoeld in artikel 11 van de wet, net zomin als het correctierecht van artikel 12, althans telkens wanneer dit een voorgenomen publicatie in het gedrang zou kunnen brengen of aanwijzingen zou verschaffen over de informatiebronnen van de journalist. Tegelijk voorziet de wet ten voordele van journalistieke toepassingen ook nog in een aantal uitzonderingen ³³.

Meteen is duidelijk dat de wet tot bescherming van persoonsgegevens sedert de wetswijziging van 11 december 1998 ³⁴ voortaan bijkomende mogelijkheden biedt voor de verwerking van gerechtelijke persoonsgegevens in het kader van de journalistieke nieuwsgaring en de gerechtsverslaggeving in de media. Met de wet van 8 december 1992, zo blijkt, was de slinger manifest te ver uitgeweken in de richting van de bescherming van persoonsgegevens, waarbij het recht van de journalistieke informatiegaring en de verwerking van persoonsgegevens in het kader van de gerechtsverslaggeving te verregaand was ingeperkt. Met de nieuwe wetgeving wordt terecht in een aantal afwijkingen voorzien in functie van de journalistiek.

Tegelijk moet beklemtoond worden dat bij het verzamelen en verwerken van persoonsgegevens hoe dan ook een aantal fundamentele principes, verplichtingen en verbodsbepalingen onverminderd van toepassing blijven ten aanzien van de journalistiek en de redactionele informatiegaring en -verwerking. Zo moet in elk geval het principe in acht genomen worden dat eenieder recht heeft op de bescherming van zijn fundamentele

³² Merk op dat de uitzondering in verband met de kennisgevingsplicht in geval van journalistieke verwerking verschilt al naargelang de persoonsgegevens werden bekomen bij de betrokkene zelf (art. 9, § 1), dan wel werden verkregen via andere kanalen (art. 9, § 2).

³³ M.n. met betrekking tot art. 17, § 2, 9° en 12°, § 4 en § 8 en de art. 18, 21 en 22.

³⁴ Althans vanaf het inwerkingtreden van de betreffende bepalingen volgens de modaliteit bedoeld in artikel 52 van de wet van 11 december 1998: "Iedere bepaling van deze wet treedt in werking op de datum bepaald door de Koning (..)".

rechten en vrijheden, inzonderheid op bescherming van de persoonlijke levenssfeer (art. 2). Ook het principe omtrent de eerlijke en rechtmatige verwerking, de verplichting tot nauwkeurigheid en het proportionaliteits- en het finaliteitsbeginsel gelden onverkort naar de mediasector toe (art. 4, § 1), naast de bepalingen inzake de zorgplicht van de verantwoordelijke (art. 4, § 2), de beveiliging en vertrouwelijkheid (art. 16) en de aangifteplicht bij de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (art. 17).

2. WAARBORGEN IN VERBAND MET HET RECHT OP PRIVACY OF TER VOORKOMING VAN OPENBAARMAKING VAN GERECHTELIJKE PERSOONSgegevens VIA DE MEDIA

Het voorgaande heeft duidelijk gemaakt op welke manier de vrijheid van expressie en informatie en het principe van de openbaarheid van de rechtspraak als basisperspectief moeten worden gehanteerd bij de vraagstelling naar de privacybescherming in het kader van de gerechtsverslaggeving. Dit heeft tot gevolg dat de betrokkenen een zekere informatiegarantie door de journalistiek en openbaarheid via de media moeten aanvaarden, moeten gedogen. Omwille van bijzondere redenen evenwel kan de balans in de andere richting omslaan. Tal van wettelijke bepalingen beogen de bescherming van het privé-leven of leggen beperkingen op aan de mediaverslaggeving omtrent gerechtszaken.

2.1. De bescherming van de eer en goede naam en van de (privacy)rechten van anderen

Artikel 10, § 2 EVRM voorziet zelf in de mogelijkheid tot het inperken van de vrijheid van expressie en informatie, m.n. ter bescherming van de goede naam of de rechten van anderen, voor zover dit bij wet is voorzien en noodzakelijk is in een democratische samenleving. Dit legitimeert echter nog geen algemene verbodsbepaling tot het vermelden van namen in de gerechtsverslaggeving. Integendeel, zopas is verwezen naar de rechtspraak waaruit blijkt dat het vermelden van de namen of het publiceren van persoonsgegevens in het kader van de rapportage van rechtszaken, toelaatbaar is. Tegelijk impliceert deze rechtspraak evenwel dat het publiceren van persoonsgegevens in rechtszaken die geen verband houden met publieke personen of geen betrekking hebben op een aangelegenheid met een zeker maatschappelijk belang, wel aan beperkingen kan worden onderworpen. De hele context van de rechtszaak, de aard

van de g
genoemd
gepublic
moeten
beoordel
inzake h
gegevens
op privac
zijn repe

Vooraf di
zelf het
procespa
mag sch
(informa
(uitzond
ook het r
van de re
wordt
25 febru
de Finse
EVRM. I
dat de r
informa
arrest ve
crimine
perfect
weglater
van de
het arre
Europe
moet we
gevoelig
betrokk
EVRM.
gegever
onderst
in een

van de gegevens, de maatschappelijke functie van de met naam genoemde personen en de manier waarop bepaalde feiten werden gepubliceerd of openbaar gemaakt zullen telkens mee in de afweging moeten worden betrokken om de noodzakelijkheid te kunnen beoordelen van de toepassing van bepaalde verbodsbepalingen inzake het noemen van namen en de publicatie van privacygevoelige gegevens. Artikel 22 G.W. en artikel 8 EVRM waarborgen het recht op privacy, hetgeen ook (via de horizontale werking van deze rechten) zijn repercussies heeft op de gerechtsverslaggeving.

Vooraf dient te worden benadrukt dat in de eerste plaats de overheid zelf het nodige respect dient te betonen voor de privacy van de procespartijen en niet onnodig het privé-leven van de betrokkenen mag schaden. Dit geldt niet enkel tijdens de fase van het onderzoek (informatie van het parket aan de pers) en tijdens de terechtzitting (uitzonderingen op de openbaarheid van de terechtzitting) maar ook het rechtscollege zelf moet bij de redactie en de openbaarmaking van de rechterlijke uitspraak erop toezien dat geen onnodige inbreuk wordt gepleegd op het privé-leven. In een arrest van 25 februari 1997 van het EHRM in de zaak Z. tegen Finland werd de Finse overheid veroordeeld wegens een inbreuk op artikel 8 EVRM. De Finse justitie werd verantwoordelijk geacht voor het feit dat de naam van Z. was vermeld in een arrest, met daarbij de informatie dat de betrokkene drager was van het HIV-virus. Het arrest veroordeelde de vroegere echtgenoot van Z. wegens bepaalde criminele feiten. Het EHRM wijst erop dat naar Fins recht het Hof perfect deze persoonsgegevens en medische gegevens had kunnen weglaten uit het publieke gedeelte van het arrest. De bekendmaking van de identiteit van Z. en van haar HIV-infectie via de tekst van het arrest zoals het aan de pers was medegedeeld, werd door het Europees Hof beschouwd als een inbreuk op artikel 8 EVRM³⁵. Er moet worden opgemerkt dat deze zaak betrekking heeft op bijzonder gevoelige, medische gegevens. Niet de naamsvermelding van de betrokkene op zich werd beschouwd als een inbreuk op artikel 8 EVRM. Wel het feit van de openbaarmaking van de medische gegevens in verband met het HIV-virus. Bovendien dient te worden onderstreept dat Z. geen procespartij was, maar dus genoemd werd in een arrest waarin haar vroegere echtgenoot werd veroordeeld.

³⁵ EHRM 25 februari 1997, Z. t. Finland, par. 113.

De bescherming van het recht op privé-leven is tegelijk relatief en art. 8 EVRM acht daarom ook een aantal beperkingen of vormen van inmenging in het privé-leven aanvaardbaar, o.m. in functie van "de vrijheden van anderen", waaronder dus de expressievrijheid en het recht op informatie. Zo was de ECRM in een beslissing van 6 april 1995 van oordeel dat er geen sprake was van een inbreuk op artikel 8 EVRM wegens het feit dat de politie of het openbaar ministerie informatie hadden ter beschikking gesteld aan de pers en de pers bepaalde gegevens had gepubliceerd in verband met een bepaalde rechtszaak. De Commissie liet opmerken dat "noting the role of the press, and the freedom of information under Article 10 of the Convention, (...) only the applicant's initials, age and place of residence were disclosed, that the information in the newspaper articles was summary and factual, and that the information about his case could be considered to be of general interest. In the present case the giving of information to the press can reasonably be regarded as being "necessary in a democratic society" for the legitimate aim of ensuring the right of the public to receive information" ³⁶.

Ook in een aantal andere beslissingen was de ECRM van oordeel dat er met betrekking tot bepaalde gerechtsverslaggeving in de pers geen sprake was noch van een schending van artikel 6 en het vermoeden van onschuld, noch van artikel 8 EVRM en het recht op privé-leven. Uiteindelijk prevaleerde in tal van zaken telkens de expressievrijheid en het recht op informatie van het publiek (cfr. supra).

2.2. Zitting met gesloten deuren

Aan de pers (en het publiek) kan in uitzonderlijke gevallen ook de toegang worden ontzegd tot de rechtszaal en de openbare terechtzitting. Zo kan van het principe van de openbaarheid van de terechtzittingen worden afgeweken in functie van de bescherming van de openbare orde of de goede zeden (art. 148 G.W.). Krachtens art. 6 EVRM kan de toegang tot de rechtszaal aan de pers en het publiek worden ontzegd gedurende het gehele proces of een deel ervan in het belang van de goede zeden, de openbare orde of 's lands veiligheid, wanneer de bescherming van minderjarigen of de bescherming van het privé-leven van de partijen dit eisen of wanneer

³⁶ ECRM 6 april 1995, A.K. t. Nederland, Appl. 24774/94, onuitg. Zie ook ECRM 21 oktober 1993, A. Baragiola t. Zwitserland, Appl. 17265/90, D&R 1993/75, 76.

de openbaarheid de belangen van de rechtspraak zou schaden.

Ook art. 190 van het Wetboek van Strafvordering bevat een uitzondering op de openbare behandeling van een strafzaak in functie van de privacybescherming. Wanneer de vervolgingen zijn gegrond op de artikelen 372 tot 378 van het Strafwetboek (-aanranding van de eerbaarheid en verkrachting-) kan het vonnisgerecht bevelen dat de zaak met gesloten deuren wordt behandeld, indien een van de partijen of het slachtoffer het vraagt, namelijk met het oog op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

Een specifieke uitzondering op de openbare behandeling is geformuleerd in artikel 24 van de Voorlopige Hechteniswet van 20 juli 1990. Daar waar de wet de mogelijkheid voorziet dat na verloop van zes maanden of een jaar vrijheidsneming de verdachte kan verzoeken om in openbare terechtzitting voor de raadkamer of de kamer van inbeschuldigingstelling te verschijnen, is tegelijk ook de mogelijkheid voorzien de zitting toch met gesloten deuren te laten verlopen. Krachtens artikel 24, lid 2 kan het verzoek om in deze gevallen in openbare terechtzitting te verschijnen, worden geweigerd, bij een met redenen omklede beslissing indien : "de openbaarheid gevaar oplevert voor de orde, de goede zeden of de nationale veiligheid, indien de belangen van de minderjarigen of de bescherming van het privé-leven van de slachtoffers of van de andere verdachten dit vereisen of indien de openbaarheid de belangen van de justitie kan schaden wegens de gevaren die zij meebrengt voor de veiligheid van de slachtoffers of van de getuigen". De belangen van minderjarigen of de bescherming van het privé-leven van de slachtoffers of van de andere verdachten zijn hier dus expliciet vermeld als mogelijke weigeringsgrondslag voor de openbaarheid van de terechtzitting voor wat deze specifieke procedure betreft.

2.3. Geen verslaggeving in zaken van echtscheiding

Er geldt een bijzondere beperking ten aanzien van de gerechtsverslaggeving in zaken van echtscheiding en scheiding van tafel en bed (art. 1270, 1306 en 1309 Ger. W.). De weergave van de debatten in dit soort zaken door middel van de pers is verboden op straffe van geldboete van honderd frank tot tweeduizend frank en van gevangenis van acht dagen tot zes maanden of van een van die straffen alleen.

2.4. De bescherming van minderjarigen

Artikel 80 van de Jeugdbeschermingswet bepaalt : "Publicatie en verspreiding van het verslag van de debatten voor de jeugdkamers der hoven van beroep en voor de jeugdrechtbanken door middel van boeken, pers, film, radio, televisie, of op enige andere wijze, zijn verboden. Publicatie en verspreiding door middel van dezelfde procédés van teksten, tekeningen, foto's of enigerlei beelden waaruit de identiteit kan blijken van minderjarigen die vervolgd worden of tegen wie een maatregel als bedoeld in de artikelen 37, 38, 39, 40 en 43 is genomen, zijn eveneens verboden. Overtreding van dit artikel wordt gestraft met gevangenisstraf van twee maanden tot twee jaar en met geldboete van driehonderd tot drieduizend frank, of met een van die straffen alleen".

Onlangs werden door de correctionele rechtbank twee eindredacteuren van het *Laatste Nieuws* en *Het Volk* veroordeeld wegens een inbreuk op dit artikel. Beide kranten hadden de foto gepubliceerd van een minderjarige tegen wie vervolging was ingesteld als bedoeld in artikel 80 Jeugdbeschermingswet. De rechtbank was van oordeel dat de foto niet had mogen gepubliceerd worden, of dat de geportretteerde minderjarige afdoende onherkenbaar had moeten zijn op de foto, wat niet het geval was. Door de foto op die manier in de krant te publiceren waren de betrokken journalisten nalatig geweest, wat i.c. volstaat als schuldvorm. Hoewel de tenlastelegging van inbreuk op art. 80 Jeugdbeschermingswet voor bewezen werd verklaard, werd aan de beide eindredacteuren de gunst van de opschorting van uitspraak verleend "waarbij de rechtbank hoopt dat de huidige strafprocedure op zichzelf reeds een verwittiging inhield om in de toekomst nauwkeurig zorg te dragen dat geen dergelijke zaken meer kunnen gebeuren" en "de huidige strafvervolging hopelijk op (...) betichte voldoende effect zal uitgeoefend hebben om haar in de toekomst tot een grotere waakzaamheid aan de dag te laten leggen"³⁷. In beroep werd hierbij aangesloten. Het arrest benadrukt voorts ook nog dat de betrokken journalisten/eindredacteuren kan "verweten worden dat zij niet de nodige maatregelen namen om de wettelijke verplichtingen, eigen aan hun professionele activiteit, na te leven"³⁸.

³⁷ *Corr. Brugge*, 12 mei 1997, AM 1997/4, 409.

³⁸ *Gent* 29 juni 1998, AM 1991/1 (in druk).

2.5. Geen identiteitsgegevens van slachtoffers van seksuele delicten

Omwille van de aard van het misdrijf en de bijzondere aspecten van privacy, is met artikel. 378bis van het Strafwetboek een verbod ingesteld tot publicatie van identiteitsgegevens van de personen die het slachtoffer zijn van aanranding van de eerbaarheid en verkrachting. Artikel 387bis, dat door de wet 4 juli 1989 is ingevoegd in het Strafwetboek, bepaalt: "Publicatie en verspreiding door middel van boeken, pers, film, radio, televisie of op enige andere wijze, van teksten, tekeningen, foto's of enigerlei beelden waaruit de identiteit kan blijken van het slachtoffer van een in hoofdstuk V, titel VII van boek II genoemd misdrijf, zijn verboden, tenzij met schriftelijke toestemming van het slachtoffer of met toestemming, ten behoeve van het onderzoek, van de met het onderzoek belaste magistraat"³⁹. Publicatie en verspreiding van teksten, tekeningen, foto's of enigerlei beelden waaruit de identiteit kan blijken van slachtoffers van zedendelicten zijn verboden, tenzij met schriftelijke toestemming van het slachtoffer of met toestemming, ten behoeve van het onderzoek, van de met het onderzoek belaste magistraat.

In een vonnis van 25 juni 1993 veroordeelde de correctionele rechtbank van Brussel twee (toenmalige) journalistieke medewerkers van VTM wegens de uitzending van een reportage in verband met pedofilie, reportage waarin een aantal minderjarigen, die het slachtoffer waren van zedenfeiten, in onvoldoende mate onherkenbaar waren gemaakt⁴⁰. Het vonnis benadrukte dat door de uitzending van deze reportage bijkomende schade is toegebracht aan de slachtoffers en dat "deze schade des te ernstiger is daar deze beelden via de televisiezender VTM en in het kader van een populair programma een zeer breed publiek hebben bereikt (...) ". Het arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 7 maart 1995 dat de veroordeling bevestigde bevatte ook de overweging "dat het gepleegde misdrijf een schending van de privacy van de burgerlijke partijen en een krenking van hun schaamtegevoel heeft veroorzaakt"⁴¹. Na Cassatie besliste het Hof van Beroep te Antwerpen in een arrest van 8 januari 1997, - net als de eerste rechter - dat "uit de combinatie van de vermelding van de voornamen

³⁹ Hoofdstuk V, titel VII van boek II Sw. betreft de aanranding van de eerbaarheid en verkrachting.

⁴⁰ Corr. Brussel, 25 juni 1993, KIDS, 3.9.1., 17.

⁴¹ Brussel, 7 maart 1995, R.W., 1995-1996, 232. Tegen dit arrest is door één van de veroordeelde

van de slachtoffers naast hun foto; de onvoldoende onherkenbaarmaking van hun gelaat en het tonen van het hele lichaam van de slachtoffers waaruit hun leeftijd en lichaamsbouw blijkt en de vermelding van hun woonplaats, geen grootstad maar een kleine landelijke gemeente, ondanks de kortstondige weergave van de beelden de identiteit van de slachtoffers kan blijken". Voor de strafbaarstelling op basis van artikel 379bis S.W. is geen bijzonder opzet vereist: "de onachtzaamheid als schuldform volstaat" ⁴².

2.6. Beperkingen die voortvloeien uit artikel 1382 B.W. : de aquiliaanse aansprakelijkheid voor perspublicaties

In het verlengde van de openbaarheid van de terechtzittingen en gelet op het belang van de rechtspraak voor het democratisch functioneren van de rechtstaat, geldt als principe de vrijheid van (kritische) gerechtsverslaggeving (cfr. supra). De aquiliaanse aansprakelijkheid, gebaseerd op artikel 1382 B.W., maakt echter dat de pers ook in het kader van de gerechtelijke verslaggeving er moet op toezien dat geen schade wordt berokkend aan derden door onzorgvuldigheid of door foutief handelen in de manier van informatieverwerking of nieuwsverspreiding. Artikel 1382 B.W. vormt aldus een rechtsbasis om op te treden tegen onrechtmatige journalistiek of schending van de privacy in het kader van de gerechtsverslaggeving, mits inachtneming evenwel van het basisperspectief van artikel 10 EVRM. Wegens de onbepaaldheid van artikel 1382 B.W. is het aan de rechtspraak om invulling te geven en toepassing te maken van de algemene beginselen inzake de civielrechtelijke aansprakelijkheid op het vlak van de journalistieke verslaggeving. Uit de rechtspraak blijkt een civielrechtelijke sanctionering van, primo, onzorgvuldige, onjuiste aantijgingen of kritiek met een duidelijk gebrek aan bewijsmateriaal, secundo, het onnodig kwetsen of het publiceren van te verregaand grievende aantijgingen, met de bedoeling schade toe te brengen en tertio de aantasting van de privacy of van de intiniteitsrechten van personen. Deze rechtspraak is uitgebreid geanalyseerd en toegelicht in de rechtsleer ⁴³.

journalisten, met succes, cassatieberoep aangetekend.

⁴² Antwerpen, 8 januari 1997, onuitg.

⁴³ J. MILQUET, J., "La responsabilité aquilienne de la presse", *Ann. Dr. Louvain* 1989/1, 33-96; H. VANDENBERGHE, "Over persaansprakelijkheid", *T.P.R.* 1993, 843-883, D. VOORHOOF, "De rechtsbescherming in geval van misbruik van de persvrijheid: overzicht van rechtspraak (eerste deel)", *DCCR* 1992-1993/19, 199-243 en E. MONTERO, "La responsabilité civile des

Voor wat s
het noem
rechterlijk
Daaruit b

- Het in d
verdachte
van de jou

- De foutie
correction
een civiel
zijn zorgv
een naam
werd aang
schade to
goede faar
van de bet
verspreidt
op ⁴⁵.

- Een du
vermelder
kan worde
de rechtb
krant (Ver
over een d
werd de
bestuurde
was veroc
algemeen
point de v

médias", in
les médias,
publiekrecht
media", in X
van de Post
523.

⁴⁴ Rb. Charl
1994, 1230
"Rechtbank

⁴⁵ Rb. Bruss

Voor wat specifiek de gerechtsverslaggeving betreft in verband met het noemen van namen kan worden verwezen naar een aantal rechterlijke uitspraken waarin deze problematiek ter sprake kwam. Daaruit blijkt o.m. het volgende.

- Het in de persverslaggeving vermelden van de identiteit van een verdachte of veroordeelde is op zichzelf niet onrechtmatig in hoofde van de journalist (cfr. supra) ⁴⁴.

- De foutieve vermelding in een nieuwsbericht dat een persoon een correctionele veroordeling heeft opgelopen kan aanleiding zijn tot een civielrechtelijke veroordeling. Een journalist wordt geacht aan zijn zorgvuldigheidsplicht te zijn tekort geschoten wanneer door een naamsverwisseling een verkeerd persoon als de veroordeelde werd aangewezen. Een dergelijk bericht kan de betrokken persoon schade toebrengen in zijn professionele belangen en diens eer en goede faam in het gedrang brengen. Het feit dat de omroep op verzoek van de betrokkene het foutieve bericht herroept en een rechtzetting verspreidt, kan de schade weliswaar beperken, maar heft deze niet op ⁴⁵.

- Een duidelijk voorbeeld waarin volgens de rechtspraak het vermelden van een veroordeling van een persoon onrechtmatig is, kan worden aangetroffen in een vonnis van 17 november 1997 van de rechtbank te Namen. Het vonnis betreft de publicatie in een krant (*Vers l'Avenir*) van een kort bericht waarin werd gerapporteerd over een dodelijk auto-ongeval. Na een beschrijving van het ongeval, werd de informatie toegevoegd dat de (met name genoemde) bestuurder van de auto die het ongeval niet overleefde, kort tevoren was veroordeeld wegens autozwendel. Het vonnis overweegt in het algemeen: "La liberté de la presse et les droits qui en découlent, du point de vue des journalistes, doivent nécessairement se concilier,

médias", in A. STROWEL en F. TULKENS, *Prévention et réparation des préjudices causés par les médias*, Brussel, Larcier, 1998, 95-134. Zie ook VOORHOOF, D., "De doorwerking van publiekrechtelijke beginselen in de civielrechtelijke aansprakelijkheid voor informatie via (multi-)media", in X., *Publiekrecht. Doorwerking van het publiekrecht in het privaatrecht. Referaten van de Postuniversitaire Cyclus Willy Delva 1996/1997*, Gent, Mys & Breesch, 1997, 485-523.

⁴⁴ Rb. Charleroi 1 april 1982, *Rev. Rég. Dr.* 1982, 214; Antwerpen 6 maart 1991, *R.G.A.R.*, 1994, 12304 en Brussel 3 december 1997, *AM* 1998/3, 255 met noot D. VOORHOOF, "Rechtbankverslaggeving en "namen noemen", 256-258.

⁴⁵ Rb. Brussel 22 december 1996, *C.D.P.K.* 1997, 666.

de manière équilibrée, avec d'autres droits également reconnus par la Constitution et par les instruments internationaux qui ont une valeur juridique supérieure à celle de la Constitution; ainsi en va-t-il du droit au respect de la vie privée. Ce droit comprend, pour une personne condamnée judiciairement, un réel droit à l'oubli, qui découle tant de l'article 22 de la Constitution que de l'article 8 de Convention européenne de sauvegarde des droits de l'Homme et des libertés fondamentales, ainsi que de l'article 19 du Pacte international relatif aux droits civils et politiques. Ce droit à l'oubli doit être considéré comme étant celui qui permet à l'individu dont la vie n'est pas consacrée à une activité publique, d'exiger le secret et la tranquillité sans lesquels le libre développement de sa personnalité serait entravé". Uit het vonnis kan niet afgeleid worden dat het vermelden van strafrechtelijke veroordelingen van een overleden persoon hoe dan ook als onrechtmatig dient te worden beschouwd. Uit de overwegingen van het vonnis blijkt dat in bepaalde gevallen een dergelijke verwijzing wel verantwoord kan worden. Het vonnis laat immers opmerken dat het in casu geen publiek persoon betreft en vestigt er de aandacht op "qu'on n'aperçoit pas en effet l'intérêt évident qu'il y a à faire à nouveau mention d'une condamnation judiciaire rapportée un mois auparavant, à l'occasion du décès accidentel de la personne condamnée dans les circonstances étrangères aux faits et au contexte de sa condamnation, alors même que cette dernière ne saurait être tenue pour un fait d'actualité majeure ayant, à l'époque où elle est intervenue, massivement retenu l'attention de l'opinion et ce, d'autant que la personne concernée ne peut en aucune manière être considérée comme un personnage public, que ce soit par choix délibéré ou par circonstances fortuites". In casu zijn er dus geen redenen om in het litigieuze krantenbericht de vroegere strafrechtelijke veroordeling van de overledene nogmaals onder de aandacht van het publiek te brengen. Het vonnis concludeert: "En l'espèce, le tribunal n'aperçoit aucunement l'intérêt intellectuellement et journalistiquement justifiable du rappel intervenu, dans les circonstances concrètes du décès de L.M.". In het vonnis wordt ook de aandacht gevestigd op het feit dat tegen de veroordeling van L.M. beroep hangende was en de journalist hiervan geen melding had gemaakt, i.e. in strijd met wat van een normaal zorgvuldig journalist mag worden verwacht. Bovendien wordt in het vonnis ook opgemerkt: "Au reste, un journaliste moyennement informé ne peut ignorer que le décès éteint l'action publique, ce qui doit le conduire à ne pas infliger une seconde condamnation, post

mortem, q
l'autoriser

- Een bijzo
het kader
tot het ver
van 29 jun
la presse à
éveillant c
d'injustes
en het daa
is in een ge
kan zijn v
beklemtoe
juiste, zo
verstrekke
waarheid
beschuldi
gematigdh
aan de dag
de verspre

- Met bet
onschuld,
het princi
door de jou
van public
the enjoy
which in
tribunal, c
borne in m
proceeding
to stateme

⁴⁶ Rb. Namen
Brussel 5 janu

⁴⁷ Rb. Brussel
157. Zie ook c
naam van per
443 S.W. e.v.

⁴⁸ Brussel 5 ju
J.L.M.B. 1990
1997, J.T. 19

mortem, que ni l'intérêt du lecteur, ni le droit du journaliste ne l'autorisent à prononcer" ⁴⁶.

- Een bijzondere voorzichtigheid moet aan de dag worden gelegd in het kader van misdaad- of gerechtsverslaggeving, i.h.b. in relatie tot het vermoeden van onschuld van de verdachte. In een vonnis van 29 juni 1987 was de rechtbank van oordeel "que rien n'autorise la presse à attenter à l'honneur et à la réputation de quiconque en éveillant dans l'esprit du public des soupçons malveillants ou d'injustes suppositions" ⁴⁷. Alleen al het gebruik van bepaalde titels en het daarbij afdrucken van foto's, kan een persoon die betrokken is in een gerechtelijke affaire, in diskrediet brengen, waardoor sprake kan zijn van een onrechtmatige publicatie. In de rechtspraak is beklemtoond "dat een journalist bij de uitoefening van zijn beroep juiste, zo volledig mogelijke en objectieve informatie dient te verstrekken, de grootste zorgvuldigheid (wat de controle en de waarheidsgehalte en van de juistheid van eventueel geuite beschuldigingen, van aangehaalde feiten of gegevens betreft), gematigdheid, onbaatzuchtigheid, voorzichtigheid en omzichtigheid aan de dag moet leggen, zowel bij het zoeken naar informatie als bij de verspreiding ervan" ⁴⁸.

- Met betrekking tot het respecteren van het vermoeden van onschuld, is door het EHRM in de WORM-zaak beklemtoond dat het principe van het vermoeden van onschuld (art. 6 EVRM) ook door de journalistiek dient te worden geëerbiedigd, ook ten aanzien van publieke personen en politici: "Public figures are entitled to the enjoyment of the guarantees of a fair trial set out in Article 6, which in criminal proceedings include the right to an impartial tribunal, on the same basis as every other person. This must be borne in mind by journalists when commenting on pending criminal proceedings since the limits of permissible comment may not extend to statements which are likely to prejudice, whether intentionally

⁴⁶ Rb. Namen 17 november 1997, Journ. Proc. 1997, afl. 337, 29 en AM 1998/3, 269. Vgl. ook Brussel 5 januari 1999, De Morgen 27 februari 1999, 48.

⁴⁷ Rb. Brussel 29 juni 1987, J.T., 1987, 685 en Rb. Nijvel, 11 september 1997, A&M, 1998/2, 157. Zie ook de strafrechtelijke bepalingen betreffende de bescherming van de eer en goede naam van personen i.v.m. laster, eerroof, belediging en kwaadwillige ruchtbaarmaking: art. 443 S.W. e.v. Vgl. ECRM 13 januari 1995, B. Mompeon e.a. t. Spanje, Appl. 22450/93, onuitg.

⁴⁸ Brussel 5 januari 1999, De Morgen 27 februari 1999, 48. Vgl. Brussel 21 november 1990, J.L.M.B. 1990, 24; Rb. Brussel 14 december 1993, A.J.T. 1994-1995, 70 en Luik 12 februari 1997, J.T. 1997, 298.

or not, the chances of a person receiving a fair trial or to undermine the confidence of the public in the role of the courts in the administration of criminal justice" ⁴⁹.

- In een recent vonnis van de rechtbank van Nijvel werden de basiscriteria voor de beoordeling van de civielrechtelijke aansprakelijkheid van de journalist in het kader van de gerechtsverslaggeving op een rijtje gezet, waaronder de benadrukking van het principe : "Que si l'on peut exiger du journaliste une objectivité absolue compte tenu de la précarité de ses moyens d'investigation, il a néanmoins le devoir de vérifier l'exactitude des faits qu'il rapporte et il commet une faute s'il n'est pas en mesure d'y procéder. (...) ". En verder : "Que la presse doit veiller à ne pas répandre de rumeurs qui pourraient causer un préjudice à des tiers lorsqu'elle n'en a vérifié ni la provenance, ni la conformité à la vérité". In casu oordeelde de rechtbank "qu'en répandant de simples rumeurs dans son article, le défendeur leur a donné une toute autre dimension et a porté atteinte à l'honneur personnel et à la réputation du demandeur, commettant ainsi à son égard une faute qui engage sa responsabilité aquilienne" ⁵⁰.

- Het verwijzen naar gegevens die de privacy van (publieke) personen betreffen is niet uitgesloten, maar moet toch op een pertinente wijze verantwoord kunnen worden : "Que si les journalistes peuvent révéler des éléments relatifs à la vie privée des individus qui comme c'est le cas en l'espèce accèdent momentanément à l'actualité il va de soi que ces éléments ne doivent pas être superflus et doivent être nécessaires aux besoins de l'information" ⁵¹.

- Wanneer men informatie uit een lopend gerechtelijk onderzoek in de pers in de openbaarheid brengt en daarbij een bepaalde persoon als verdachte aanwijst, moet de nodige terughoudendheid in acht worden genomen omtrent de manier waarop men deze informatie presenteert. In het reeds eerder geciteerde vonnis van de rechtbank van Nijvel van 11 september 1997 zegt de rechtbank zich niet te kunnen aansluiten bij de zienswijze van de verweerder-journalist

⁴⁹ EHRM, 29 augustus 1997, Worm t. Oostenrijk, par. 50.

⁵⁰ Rb. Nijvel 11 september 1997, AM 1998/2, 157.

⁵¹ Rb. Brussel 16 december 1997, Journ. Proc. 1998, afl. 341, 24. Zie ook Rb. Nijvel 6 januari 1998, AM 1998/2, 154 en Brussel 5 februari 1999, AM 1999/2 (in druk).

die m.b.t. affaire Du de vrijheid verwerpt d'expressi evenemen journalist Vastgestel contrôler dans le c benadruk het stand onderzoek gemaakt, beschuld Beroepsjo geheim is zelf geen t om te spri is van de c

2.7. Het l

Ook de be bepalinge dele gericht betrokker dragen va maken bu en buiten te maken het beroe maanden Het recen voortaan gerechteli (art. 28, q zijn med geheimhc

⁵² Rb. Nijvel.

⁵³ Voorz. Rb.

die m.b.t. de berichtgeving over belangrijke rechtszaken (i.c. de affaire Dutroux) aanvoert dat voorrang moet worden gegeven aan de vrijheid van meningsuiting en de persvrijheid. De rechtbank verwerpt de stelling "qu'une primauté soit donnée à la liberté d'expression et à celle de la presse (...)". Qu'au contraire, plus les événements sont tragiques et l'opinion publique sensible, plus le journaliste doit faire preuve de rigueur et de professionnalisme". Vastgesteld werd dat de journalist "n'a pas cherché à vérifier et à contrôler l'exactitude de ces informations particulièrement graves dans le cadre de l'affaire Dutroux" ⁵². In andere rechtspraak is benadrukt: "Fundamenteel kan (...) begrip worden opgebracht voor het standpunt van eiser dat het niet eerlijk is dat bepaalde onderzoeksgegevens via zogenaamde lekken worden publiek gemaakt, terwijl hijzelf, die nog niet werd verhoord, laat staan in beschuldiging gesteld, geen toegang heeft tot het dossier. Beroepsjournalisten weten of behoren te weten dat het onderzoek geheim is en dat zij, zeker wanneer de door hen geciteerde persoon zelf geen toegang krijgt tot het dossier, uitermate omzichtig dienen om te springen met fragmentarische informatie die niet afkomstig is van de daartoe bevoegde woordvoerder van het gerecht" ⁵³.

2.7. Het beroepsgeheim en het geheim van het onderzoek

Ook de bepalingen in verband met het beroepsgeheim en de recente bepalingen in verband met het geheim van het onderzoek zijn ten dele gericht op de bescherming van de privacy van de in de dossiers betrokken personen. Personen die uit hoofde van hun ambt kennis dragen van geheimen die hen zijn toevertrouwd en deze bekend maken buiten het geval dat zij geroepen zijn om in rechte te getuigen en buiten het geval dat de wet hen verplicht die geheimen bekend te maken, zijn strafbaar. Artikel 458 SW. bestraft de inbreuken op het beroepsgeheim met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met geldboete van honderd frank tot vijfhonderd frank. Het recent geactualiseerde Wetboek van Strafvordering proclameert voortaan het geheim van het opsporingsonderzoek en van het gerechtelijke onderzoek, "behoudens de wettelijke uitzonderingen" (art. 28, quinquies, par. 1 en 57, par. 1). Eenieder die beroepshalve zijn medewerking dient te verlenen aan het onderzoek is tot geheimhouding verplicht, en "hij die dit geheim schendt, wordt

⁵² Rb. Nijvel 11 september 1997, AM 1998/2, 157.

⁵³ Voorz. Rb. Brussel (Kort Ged.) 9 januari 1997, AM 1997/2, 197.

gestraft met de straffen bepaald in artikel 458 van het Strafwetboek". Hierboven is er reeds op gewezen dat daar waar de wettelijke mogelijkheid is voorzien dat vanuit het parket mededelingen worden gedaan naar de media toe, dit dient te gebeuren met inachtneming van het vermoeden van onschuld, de rechten van de verdediging van de verdachte, het slachtoffer en derden, het privé-leven en de waardigheid van personen en dat voor zover als mogelijk de identiteit van de in het dossier genoemde personen niet wordt vrijgegeven. Ook de advocaat die in het belang van zijn cliënt informatie aan de pers verstrekt, dient deze beperkingen in acht te nemen (cfr. supra).

In het kader van de verruimde consultatiemogelijkheden van het dossier is ook een specifieke bepaling opgenomen om te verhinderen dat privacygevoelige gegevens uit het dossier via die weg verder verspreid zouden worden. Artikel 460ter van het Wetboek van Strafvordering bepaalt: "Elk gebruik door de in verdenking gestelde of de burgerlijke partij van door de inzage in het dossier verkregen inlichtingen, dat tot doel heeft het verloop van het gerechtelijk onderzoek te hinderen, inbreuk te maken op het privé-leven, de fysieke of morele integriteit of de goederen van een in het dossier genoemde persoon, wordt gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot één jaar of met geldboete van zesentwintig frank tot vijfhonderd frank". Uiteraard heeft deze wetgeving feitelijk beperkende repercussies voor de journalistieke sector. Of deze wetgeving ook directe juridische implicaties heeft voor de gerechtsverslaggeving is omstreden. Volgens bepaalde rechtspraak kan de journalist die over documenten beschikt die zijn bekomen mits schending van het beroepsgeheim, vervolgd en veroordeeld worden wegens heling (art. 505 S.W.)⁵⁴. Andere rechtspraak volgt deze zienswijze niet en is van oordeel dat de verantwoordelijkheid voor de schending van het beroepsgeheim door ambtenaren of medewerkers van justitie of politie niet kan uitgebreid worden tot de journalist die kennis heeft gekregen en gebruik heeft gemaakt van deze informatie of documenten⁵⁵. In de rechtspraak is er ook op gewezen "dat bij informatieve persartikelen nopens misdaden en misdrijven echter niet noodzakelijk als bewezen (moet) worden aanvaard dat de berichtgeving verkregen werd in miskenning van

⁵⁴ Brussel 27 november 1981, J.T. 1982, 43 en Cass. 7 april 1982, Pas. 1982, I, 925.

⁵⁵ Voorz. Rb. Luik (Kort Ged.) 19 oktober 1994, Journ. Proc., 1994/272, 25 en Rb. Brussel 16 december 1997, Journ. Proc. 1998/341, 24.

het geheim van het strafrechtelijk onderzoek" ⁵⁶.

2.8. De bescherming van de privacy van door de politie aangehouden, gevangen of opgehouden personen

Artikel 35 van de wet op het politieambt ⁵⁷ reikt op zijn beurt een juridisch instrument aan dat gericht is op de privacybescherming van personen die met politie of justitie "in aanraking" komen. Artikel 35 bepaalt: "De ambtenaren van bestuurlijke of gerechtelijke politie mogen aangehouden, gevangen of opgehouden personen, buiten noodzaak, niet aan publieke nieuwsgierigheid blootstellen. Zij mogen deze personen zonder hun instemming niet onderwerpen of laten onderwerpen aan vragen van journalisten of derden die vreemd zijn aan de zaak, noch van hen beeldopnamen maken of laten maken behalve die welke bestemd zijn voor hun identificatie of voor andere door de bevoegde gerechtelijke instantie vastgestelde doeleinden bestemd zijn. Behalve om hun verwanten te verwittigen, mogen zij de identiteit van de betrokken persoon niet bekend maken zonder daartoe de instemming van de bevoegde gerechtelijke instantie te hebben gekregen".

Dit artikel is zowel een explicitering en een concretisering van het beroepsgeheim en van het geheim van het onderzoek (cfr. supra) waarvan de ambtenaren van de politie drager zijn, als een concrete juridische basis ter bescherming van de privacy zoals gewaarborgd door artikel 8 EVRM en artikel 22 G.W. In essentie legt artikel 35 van de wet op het politieambt aan de ambtenaren van bestuurlijke en gerechtelijke politie een verbod op om het initiatief te nemen of hun medewerking te verlenen tot "media-exposure" van aangehouden, gevangen of opgehouden personen. Artikel 35 is dus geen verbod dat wordt opgelegd aan de journalistieke sector. Artikel 35, lid 3 bevestigt dat het aan de individuele ambtenaren van de politie niet toekomt om de identiteit van verdachte of aangehouden personen aan de pers mede te delen. Van zodra het personen betreft

⁵⁶ Antwerpen 6 maart 1991, R.G.A.R. 1994, 12304.

⁵⁷ Wet op het Politieambt van 5 augustus 1992, B.S. 22 december 1992. Zie ook de M.O. van 10 oktober 1995 betreffende de relatie politiediensten en pers, B.S. 31 oktober 1995 en de Omzendbrief van 10 oktober 1995 betreffende de relatie tussen brandweer en pers, B.S. 9 december 1995. Zie ook D. VOORHOOF, "Artikel 35 van de Wet op het politieambt: een concrete juridische basis voor de privacybescherming van aangehouden, gevangen en opgehouden personen of ... een aanslag op de persvrijheid?", *Panopticon* 1993, 107-121 en G.L. BOURDOUX, E. DE RAEDT, A. DUCHATELET en J. SEURYNCK, *De Wet op het politieambt. Handleiding voor leidinggevende politieambtenaren*, Brussel, Politeia, 1993, nr. 234.

die het voorwerp zijn van een opsporingsonderzoek of een gerechtelijk onderzoek, gelden de principes in verband met informatieverstrekking door het parket aan de pers (cfr. supra).

2.9. Ministeriële aanbevelingen in verband met gerechtsverslaggeving

De Ministeriële omzendbrieven betreffende de mededelingen aan de pers vanwege de rechterlijke autoriteiten bevatten niet enkel de richtlijnen die de woordvoerders van het parket moeten in acht nemen. De omzendbrieven beogen ook aan de media een aantal aanbevelingen te formuleren in verband met het al dan niet noemen van namen in het kader van de gerechtsverslaggeving.

Zo bepaalt de omzendbrief van 9 april 1965 o.m. : "1°) De gerechtelijke debatten zijn in beginsel openbaar en de gerechtsbeschikkingen zijn het altijd. Er kan geen sprake van zijn aan die essentiële regels van onze democratie afbreuk te doen. (..); 3°) Wegens het doel zelf van de ten aanzien van abnormalen gelaste interneringsmaatregelen en van de maatregelen tot opschorting van de veroordeling, dient de pers zich ervan te onthouden de identiteit van degenen ten aanzien van wie ze getroffen worden, kenbaar te maken. Met betrekking tot de interneringsmaatregelen wordt die regel reeds algemeen in acht genomen. Het spreekt evenwel vanzelf dat dit stilzwijgen niet geboden is wanneer het beschikkingen betreft in zaken die bij het publiek een zekere opschudding hebben veroorzaakt; 4°) Wat de veroordelingen betreft, is het geraten te vermijden de namen bekend te maken van personen die veroordeeld zijn tot betrekkelijk lichte straffen of die met uitstel zijn uitgesproken. Het criterium kan natuurlijk verschillen, en naar gelang de aard der zaken, en naar gelang van de streken, rekening houdend met het feit dat die bekendmaking in bepaalde gevallen bij de wet is voorgeschreven en dat zij in uitzonderlijke gevallen een heilzame uitwerking kan hebben". Elders in de omzendbrief is de aanbeveling opgenomen dat de journalisten "voor zover dit mogelijk is (dienen) te vermijden de namen bekend te maken van de personen die verdacht, voorlopig aangehouden of als getuige verhoord zijn" ⁵⁸.

2.10. Journalistieke deontologie

⁵⁸ Omzendbrief van de Minister van Justitie van 9 april 1965 betreffende de mededelingen aan de pers vanwege de rechterlijke autoriteiten, litt. C.

In de inleiding werd reeds verwezen naar het actueel debat in de schoot van de AVBB omtrent de problematiek van het "namen noemen" in het kader van de gerechtsverslaggeving. De geldende voorschriften inzake journalistieke deontologie zijn o.m. opgenomen in de Internationale code van de Internationale Journalistenfederatie (IFJ), de zgn. Code van Bordeaux uit 1954, in de Verklaring der rechten en plichten van de journalisten, München 1971. Specifiek voor wat België betreft werd de "Code van journalistieke beginselen" aangenomen door de BVDU en de AVBB in 1982.

M.b.t. tot de gerechtsverslaggeving kunnen o.m. de volgende deontologische regels aangestipt worden :

- De journalist doet zijn berichtgeving alleen berusten op feiten waarvan hij de bron kent. Hij zal wezenlijke informatie niet achterwege laten en geen documenten vervalsen;
- Bij het verkrijgen van nieuws, foto's en documenten zal de journalist op faire wijze te werk gaan en geen oneerlijke methoden gebruiken om deze informatie te bekomen;
- De journalist zal bereid zijn elke verstrekte informatie die schadelijk onnauwkeurig blijkt, op royale wijze recht te zetten;
- Een essentiële plicht van de journalist bij het opzoeken, de redactie en het commentariëren van gebeurtenissen is de eerbiediging van het privé-leven van personen; de journalisten moeten iedere ongeoorloofde inmenging in de privacy en in persoonlijke pijn en smart vermijden, tenzij het belang van de persvrijheid en het maatschappelijk belang dit noodzakelijk maken; de vrijwaring van het geheim karakter in privé,- en staatsaangelegenheden, zoals voorzien door de wet, mag het wezenlijk belang van de persvrijheid zelf niet aantasten;
- Indien er tegenstelling zou kunnen ontstaan tussen de beoefening van de vrije meningsuiting en andere fundamentele rechten van de mens, komt het aan de uitgevers en hoofdredacteurs toe op eigen

verantwoordelijkheid te beslissen aan welk recht voorrang wordt verleend, na raapleging van de betrokken journalist.

In 1988 werd een brochure uitgegeven door het AVBB onder de titel "Beknopt overzicht van de gerechtelijke pers", waarin de wettelijke en deontologische principes inzake de gerechtsverslaggeving verder worden toegelicht. Voor het toezicht op de naleving van de journalistieke deontologie is een Raad voor Deontologie aangesteld binnen de schoot van de AVBB. Het College voor de Deontologie zetelt als beroepsinstantie.

In een advies van 25 februari 1999 was de Raad voor de Deontologie van oordeel dat de redactie van Het Laatste Nieuws onvoorzichtig had gehandeld door in bepaalde artikels melding te maken van een onderzoek tegen een persoon wegens seksueel misbruik van minderjarigen, met vermelding van naam, beroep en woonplaats en publicatie van een foto van de betrokkene. Volgens het advies van de Raad is sprake van een "spectulaire presentatie" en een "gebrekkige bronnencontrole" en werd het vermoeden van onschuld in het gewraakte artikel niet gerespecteerd, aangezien de journalist ervan uitging dat de aanklacht bewezen was, daar waar de journalist had geschreven dat moest "vermeden worden dat nieuwe slachtoffers zouden worden gemaakt". De Raad benadrukt dat van journalisten mag worden verwacht dat ze bedachtzaam optreden wanneer ze berichten over gerechtelijke onderzoeken en dat daarbij het vermoeden van onschuld, de eer en goede naam van personen moet gerespecteerd worden ⁵⁹.

Bij de verslaggeving moet de journalist ook een bijzondere terughoudendheid laten blijken voor het slachtoffer. Dit kwam duidelijk tot uitdrukking in een advies van de Raad voor Deontologie van de AVBB ⁶⁰ naar aanleiding van een klacht vanwege de Liga voor de rechten van het kind in verband met de publicatie van foto's van kinderen die het slachtoffer waren van daden van pedofilie. In een advies van 15 november 1996 oordeelde de Raad: "De Liga

⁵⁹ Raad voor Deontologie AVBB 25 februari 1999, inzake T. tegen Sluys (Het Laatste Nieuws).

⁶⁰ M. BAUWENS, *Ibid.* (dossier nr. 10; zie ook advies van 20 februari 1996, dossier nr. 3). Merk op dat voor wat het verbod van publicatie van identiteitsgegevens van slachtoffers van seksuele delicten betreft, ook art. 378bis Strafwetboek van toepassing is.

voor c
krant
seks
pedof
het a
raad i
de mo
niet d
misbr
zijn ge
mee c
kinder
een re
het re
overe
journa
zijn a
en zich
van h
willek
in zijn
corres
of haa

Over l
gerech
binne
standj
verzet
in het
ingerc
de jou
Intern
Istanb
begin
goedg
(BVDI
en de
(AVBE
opinie
gedra

voor de rechten van het kind beklaagt zich erover dat in een reeks kranten en tijdschriften, ter gelegenheid van artikelen over het sekstoerisme, foto's werden gepubliceerd waarop een band de pedofiel of pedofielen onherkenbaar maakt, terwijl het gezicht van het aan deze pedofielen overgeleverde kind onbedekt is gelaten. De raad is van oordeel dat het inderdaad onbegrijpelijk is dat men zich de moeite getroost de pedofiel onherkenbaar te maken en dat men niet de moeite neemt de anonimiteit van de kinderen, die hij mag misbruiken (sic), te beschermen. Dat de foto's in een Aziatisch land zijn genomen vormt geen excuus! De kranten reizen met de toeristen mee de hele wereld door en kunnen het mogelijk maken deze kinderen te identificeren. Deze kinderen hebben net als anderen, een recht op hun beeld". De Raad verwijst in het advies ook naar het recht op privé-leven waarop ook kinderen aanspraak maken overeenkomstig art. 16 Kinderrechtenverdrag: "De Raad spoort de journalisten die voor de publicatie van de foto's verantwoordelijk zijn aan het recht van de privé-personen nauwgezet te eerbiedigen en zich te inspireren op artikel 16 van het Verdrag inzake de rechten van het Kind: "Geen enkel kind mag onderworpen worden aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privé-leven, in zijn of haar gezinsleven, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam".

Over het al dan niet noemen van namen in het kader van de gerechtsverslaggeving bestaan evenwel geen duidelijke richtlijnen binnen de professionele ethiek. In de rechtspraak is overigens het standpunt ingenomen dat de journalistieke plichtenleer zich niet verzet tegen het noemen van namen van verdachten of veroordeelden in het kader van verantwoorde gerechtsverslaggeving: "Noch de ingeroepen teksten met betrekking tot de plichten en rechten van de journalisten, zoals aanvaard te Munchen en aanvaard door de Internationale Federatie van Journalisten op haar congres in Istanboel in 1972, noch de teksten van de code voor journalistieke beginselen en/of de beginselverklaring van journalistiek goedgekeurd door de Belgische Vereniging van dagbladuitgevers (BVDU), de Nationale Federatie van Informatieweekbladen (NFIW) en de Algemene Vereniging van Beroepsjournalisten van België (AVBB), verbieden om in een geval, zoals in dezen, de openbare opinie objectief in te lichten en te waarschuwen voor misdadige gedragingen van bepaalde personen die door hun openbare

gedragingen zich in feite geassocieerd hebben aan de activiteiten van misdadigersbenden (...); dat het bekendmaken van de identiteiten van deze perverse personen hun privacy of hun hiermede verband houdende rechten niet schendt, doch in wezen het lezerspubliek van de gewestelijke krant objectief wil informeren en gebeurlijk ook behoeden voor de gedragingen van deze perverse personen (...)" ⁶¹.

Voor sommigen is de conclusie dat de bestaande voorschriften niet ver genoeg gaan, of te vrijblijvend of niet-afdwingbaar zijn. Daarom zijn in vorige legislaturen een aantal wetsvoorstellen neergelegd die de publicatie van identiteitsgegevens van verdachten in elk geval strafrechtelijk willen verbieden tot er een rechterlijke einduitspraak is (cfr. supra). Een andere optie is het verbeteren van de zelfregulering en de zelfcontrole binnen de mediasector zelf, waarbij o.m. de oprichting van een "Raad voor de Journalistiek" in het vooruitzicht is gesteld ⁶².

Het komt er daarom op aan voor de media en voor de journalistiek een wettelijk aantal mogelijkheden te erkennen inzake de verwerking en openbaarmaking van persoonsgegevens. De bescherming van het privé-leven zoals gewaarborgd door artikel 8 EVRM en artikel 22 GW en met name in concreto toegepast op de verwerking van persoonsgegevens, mag geen impertinente of te verregaande beperkingen opleggen aan de vrijheid van expressie en informatie, inzonderheid aan de vrijheid van gerechtsverslaggeving zoals gewaarborgd door artikel 10 EVRM. Het weze benadrukt dat volgens het EHRM "as a matter of principle, the "necessity" for any restriction on freedom of expression must be convincingly established" ⁶³. In hetzelfde arrest van 29 augustus 1997 is beklemtoond dat "provided that it does not overstep the bounds imposed in the interests of the proper administration of justice, reporting, including comment, on court proceedings contributes to their publicity and is thus perfectly consonant with the requirement under Article 6, par. 1 of the Convention that hearings be public. Not only the media have the task of imparting such information and ideas : the public has also a right to receive them". Opdat de media hun taak naar behoren

⁶¹ Antwerpen 6 maart 1991, R.G.A.R. 1994, 12304.

⁶² Zie D. VOORHOOF, "Naar een Raad voor de Journalistiek?", *Samenleving en politiek* 1998/4, 22-26.

⁶³ EHRM 29 augustus 1997, Worm t. Oostenrijk, par. 47.

zouden
zou ku
publie
gerech

4. SL

Uit de
inform
recht o
moeili
gerech
gewor
waard
perso
onttro
seksue
zich e
algeme
in het
inperk
recht o
beper
8 dece
geen v
een w
de per
de jou
inform

Het op
breed
onver
vrijhei
bepaa
bepaa
(jeugd
gerec
perso
wegge
van d
een ci

zouden uitvoeren en het recht op vrijheid van expressie en informatie zou kunnen worden uitgeoefend, moet ook de verwerking en de publicatie van persoonsgegevens in het kader van de gerechtsverslaggeving mogelijk zijn.

4. SLOTBESCHOUWING

Uit de situering van het spanningsveld tussen de vrijheid van informatie en de openbaarheid van de rechtspraak enerzijds en het recht op bescherming van de privacy anderzijds is gebleken hoe moeilijk deze evenwichtsoefening is in het kader van de gerechtsverslaggeving via de media. Maar tegelijk is duidelijk geworden dat noch in de ene, noch in de andere richting absolute waarden gelden. Enkel in specifieke gevallen kunnen persoonsgegevens of informatie aan de openbaarheid worden onttrokken (vb. minderjarigen, echtscheiding, slachtoffers van seksuele delicten, Bescherming van het onderzoek). De wetgever is zich er (tot nu toe) van bewust geweest dat de afkondiging van algemene verbodsbepalingen in verband met het noemen van namen in het kader van de gerechtsverslaggeving een te verregaande inperking zou inhouden op de vrijheid van het expressie en het recht op informatie. En daar waar de wetgever wél verregaande beperkingen heeft opgelegd aan de mediasector door in de wet van 8 december 1992 betreffende de verwerking van persoonsgegevens geen uitzonderingsregime te voorzien naar de journalistiek toe, is een wetswijziging noodzakelijk gebleken om de bescherming van de persoonsgegevens van natuurlijke personen te verzoenen met de journalistieke informatiegaring en de vrijheid van expressie en informatie.

Het oprekken van de bescherming van persoonsgegevens en het te breed interpreteren van de bescherming van de privacy dreigen onvermijdelijk een te verregaande beperking op te leggen aan de vrijheid van expressie en informatie. Voor bepaalde domeinen, voor bepaalde categorieën van veroordelingen of veroordeelden en voor bepaalde materies (echtscheidingen) of rechtsinstanties (jeugdrechtbank) kan de verplichte depersonalisering van de gerechtsverslaggeving verantwoord worden. Ook bepaalde persoonsgegevens dienen eerder dan andere worden te worden weggelaten (bvb. het adres, gevoelige gegevens), terwijl ook de aard van de betrokkenheid van bepaalde personen bij een rechtszaak een criterium kan zijn om tot depersonalisering over te gaan (vb.

viteiten
titeiten
verband
publiek
lijk ook
(..)"⁶¹.

en niet
Daarom
egd die
& geval
spraak
an de
vaarbij
in het

listiek
erking
g van
artikel
g van
ande
natie,
zoals
lgens
iction
⁶³. In
vided
of the
it, on
fectly
f the
e the
also
oren

1998/

getuige, slachtoffer). Een algemene depersonalisatie van alle gerechtsverslaggeving zou evenwel neerkomen op een maatregel die te ver doorschiet...

Met het voorgaande is gepoogd om een aantal wegwijzers uit te zetten die richtinggevend zijn op het moeilijke pad om persvrijheid en privacy dan allicht niet met elkaar te verzoenen, maar in elk geval binnen een aanvaardbaar spanningsveld te brengen ⁶⁴. De doelstelling mag er hoe dan ook niet in bestaan dat het ene grondrecht tegen het andere wordt "weggewogen". Uitgangspunt is en blijft dat de persvrijheid in een democratische samenleving niet lichtvaardig mag opgeofferd worden aan belangen die openbaarheid, transparantie en externe controle schuwen. Maar ook het recht op privacy van het individu mag niet ten prooi vallen aan bepaalde vormen van roddel- en sensatiejournalistiek die terrein lijkt te winnen. De media en de gerechtsjournalisten die de uitoefening van de persvrijheid en hun maatschappelijke opdracht ernstig nemen, hebben er uiteindelijk zelf alle belang bij dat de basisprincipes van de rechtstaat en de rechten en vrijheden van het individu gevrijwaard worden.

⁶⁴ Voor een grondige analyse en "problematisering" van het recht op privacy, zie S. GUTWIRTH, *Privacyvrijheid. De vrijheid om zichzelf te zijn*, Rathenau Instituut, Den Haag, 1998, 152 p.